

## Nr 36

**Näringsutskottets betänkande i anledning av motion om visst villkor för koncession för framdragande av elektrisk starkströmsledning.****Ärendet**

I motionen 1971:1095 av herr Svanström (c) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t skall begära utredning och förslag i syfte att som villkor för koncession till kraftbolag skall föreskrivas att ersättning för framdragning av alla slag av ledningar skall ske till berörda fastighetsägare.

Remissyttrande över motionen har inhämtats från kommerskollegium. Dessutom har Svenska elverksföreningen inkommit med yttrande.

**Motionen**

Motionären anför att det intrång som sker i samband med ledningsdragnings för elkraft över åkrarna medför stora nackdelar för den moderna jordbruksdriften. Vidare hävdas att en fastighetsägare för att erhålla kraftleverans får förbinda sig att utan ersättning upplåta mark för framdragning av sin och andra abonnenters serviceledningar. För ägare av jordbruksfastigheter kan detta bli en verklig belastning, och det kan enligt motionärens mening inte vara rimligt att dessa skall tåla ofta betydande intrång utan att få ersättning.

**Gällande bestämmelser**

Koncession för framdragande av elektrisk starkströmsledning beviljas enligt lagen den 27 juni 1902 (nr 71) innefattande vissa bestämmelser om elektriska ledningar (ellagen) med senare tillägg och ändringar. Enligt lagen föreligger skyldighet att upplåta eller avstå mark för framdragande av ledningar. Koncessioner lämnas numera alltid under förbehåll av allmän och enskild rätt, vilket bl. a. innebär att koncessionshavaren skall träffa erforderliga överenskommelser med berörda markägare.

I den mån överenskommelse beträffande markersättningen ej kan träffas mellan ledningsägaren och markägaren har den senare enligt ellagen möjlighet att få frågan prövad av statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström. En förutsättning för sådan prövning är emellertid att markägaren själv är abonnent hos kraftleverantören eller önskar erhålla ström från anläggningen.

Ersättning för bestående skada och intrång genom luftledningar som avser detaljdistribution regleras genom en överenskommelse som 1966 träffades mellan Svenska elverksföreningen och Riksförbundet Landsbygdens folk (RLF).

Enligt huvudreglerna i denna överenskommelse äligger det i enlighet med leveransbestämmelser, utfärdade av kraftdistributör, i regel abonnent att utan ersättning upplåta mark, varöver han förfogar, för kraftdistributören tillhöriga anläggningar avseende detaljdistribution. Detta åliggande skall alltså bestå, men för nya anläggningar skall med viss retroaktiv verkan bestämmelserna tillämpas på följande sätt:

Upplåtelsen skall ske mot ersättning enligt vid varje tidpunkt allmänt tillämpade normer, om anläggningarna avser högspänningsledningar för vilka mark tagits i anspråk efter den 1 januari 1961.

Upplåtelsen skall ske mot ersättning enligt vissa angivna regler, om anläggningarna avser lågspänningsledningar, för vilka mark tagits i anspråk efter dagen för överenskommelsen, i den mån intrånget överstiger vissa angivna normer.

I intet fall skall ersättning utgå för hög- eller lågspänningsledningar, som byggts över markägares fastighet eller fastigheter som utgör en brukningsenhet — och som avser leverans enbart för abonnemang på denna fastighet eller brukningsenhet.

Med högspänningsledningar jämställs i tillämpliga delar andra anläggningsdelar såsom stolptransformatorstationer, transformatorkiosker och liknande.

Beträffande ersättning för intrång vid ledningsframdragning gäller olika regler för å ena sidan "stora" kraftledningar, dvs. ledningar för kraftöverföring över längre sträckor, och å andra sidan lokala distributionsledningar.

Ett avtal om ersättning för intrång av "riks-, lands- och bygdeledningar", dvs. stora kraftledningar, träffades 1958 mellan å ena sidan RLF och å andra sidan Svenska elverksföreningen och Svenska kraftverksföreningen. Ett motsvarande avtal hade dessförinnan träffats mellan RLF och statens vattenfallsverk. 1958 års avtal förnyades 1966. Ersättningen enligt avtalet ansluter sig till statliga normer av år 1948 för åker och år 1950 för skog men ger även markägaren viss ytterligare kompensation. Ersättningsnormerna för stora ledningar medger ersättning även om intrånget är ringa, såsom då det avser en enda stolpe.

År 1966 träffade RLF och Elverksföreningen en överenskommelse om ersättning för lokala distributionsledningar. Enligt denna överenskommelse skall ersättning lämnas för högspänningsledningar för detaljdistribution för vilka mark tagits i anspråk efter den 1 januari 1961 samt för lågspänningsledningar för detaljdistribution för vilka mark tagits i anspråk efter den 11 februari 1966.

Ersättningen beträffande högspänningsledningarna för detaljdistribution utgår enligt "vid varje tidpunkt allmänt tillämpade normer", dvs. enligt samma normer som tillämpas för ersättning för markintrång av högspänningsledningar som ej har karaktären av detaljdistributionsledningar (stora ledningar).

I överenskommelsen mellan RLF och Elverksföreningen finns även regler för bestämning av ersättning för intrång av lågspänningsledningar i

åkermark och skogsmark. En tabell ger poängtal per stolpe, stag eller sträva i åker, per enkel stolpe i åkerkant och per hundra meter ledning i skogsmark i olika geografiska områden i landet. En viss minimigräns finns dock. Denna begränsning slår olika i olika delar av landet beroende på poängskalans konstruktion. Det ersättningsfria intrånget kan sägas motsvara två å tre stolpar i åkermark eller 500--1 000 meter ledning i skogsmark.

### Pågående utredningar

*Sakkunniga med uppdrag att utreda frågan om sakrättsligt skydd för vissa ledningar* (ordförande: justitierådet Otto Petré) som tillkallades 1968 har i uppdrag att närmare utreda frågan om en samlad civilrättslig lagstiftning angående rätt att dra fram och behålla ledning. Utredningen bör enligt direktiven i första hand omfatta en undersökning huruvida sakrättsligt skydd för ledningar kan åstadkommas på annat sätt än genom inteckning.

*Kraftledningsintrångsutredningen* (sakkunnig: vattenrättsdomare Oskar Olsson) tillkallades 1968 för att se över normerna för bestämmande av ersättning vid intrång av kraftledning i åkermark och jämförlig mark. Särskilda direktiv har ej meddelats för utredningen.

### Yttrandena

*Kommerskollegium* hänvisar i sitt yttrande till de bestämmelser som refererats i det föregående och till de år 1966 träffade överenskommelserna mellan Svenska elverksföreningen och Riksförbundet Landsbygdens folk. Kollegiet anser att motionärens önskemål redan är tillgodosett i annan ordning och att det därför saknas anledning att i koncessionerna införa särskilda villkor i berörda avseende.

Även *Svenska elverksföreningen* hänvisar till gällande bestämmelser och till överenskommelserna mellan föreningen och RLF. Elverksföreningen framhåller att de enda fall då intrång inte ersätts är dels då ledningarna är avsedda för leverans uteslutande till den fastighet intrånget gäller, dels då det är fråga om lågspänningsledningar under en viss minimigräns. Att införa en allmän ersättningsplikt skulle enligt Elverksföreningen vara möjligt, men det skulle innebära en avsevärd belastning för kraftindustrin inte minst i form av ökat administrativt arbete. Merkostnaden måste resultera i höjda taxor. Elverksföreningen finner det föga lämpligt att ett omfattande administrativt arbete skulle läggas ned på att ersätta markägarna för varje kraftledning och sedan slå ut kostnaderna för dels detta arbete, dels själva markersättningen på samtliga abonnenter.

## Utskottet

Motionären hävdar att fastighetsägaren enligt de villkor som kraftbolagen ställer för leverans av elkraft måste förbinda sig att utan ersättning upplåta mark för framdragning av sin egen och andra abonnenters serviceledningar. Med hänvisning till den belastning som detta villkor kan medföra främst för jordbruksfastigheter hemställer motionären om utredning och förslag i syfte att i koncessionsvillkoren skall föreskrivas att ersättning skall utgå för framdragning av alla slags ledningar.

Av den i det föregående lämnade redovisningen framgår att Svenska elverksföreningen och Riksförbundet Landsbygdens folk 1966 träffade en överenskommelse angående ersättning för bestående skada och intrång genom luftledningar för detaljdistribution av elektrisk energi. För högspänningsledningar utgår alltid ersättning. Intrång genom framdragande av lågspänningsledning ersätts enligt överenskommelsen intill en minimigräns som varierar i olika delar av landet.

De normer enligt vilka ersättning för intrång beräknas är f. n. föremål för översyn inom kraftledningsintrångsutredningen. Dess arbete beräknas vara slutfört under första halvåret 1972.

Med hänsyn till vad här anförts finner utskottet inte anledning att tillstyrka motionen.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen 1971:1095.

Stockholm den 2 november 1971

På näringsutskottets vägnar

INGVAR SVANBERG

*Närvarande:* herrar Svanberg (s), Bengtsson i Landskrona (s), Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Haglund (s), Andersson i Storfors (s), Rask (s), Ericsson i Ätvidaberg (fp), Holmberg (m), Wågg (s), Jonsson i Husum (s), Hovhammar (m) och fru Hambræus (c).

## Reservation

av herr Börjesson i Glömminge (c), som anser att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

”Motionären hävdar att — — — (= utskottet) — — — alla slags ledningar.

Enligt utskottets mening har i motionen anförts vägande skäl för att en sådan utredning bör komma till stånd.

Utskottet hemställer därför

till riksdagen med bifall till motionen 1971:1095 hos Kungl.

Maj:t hemställer om utredning rörande villkor för koncession för framdragande av elektrisk starkströmsledning i enlighet med vad ovan anförts.”